

Med učiteljstvom pa vre. Tega hudoznika ne morejo zadržati sedaj več samo prazne obljube, to nam jasno kaže zadnje zborovanje Sežanskega učiteljskega društva v Štanjelu. Vsa nevolja, vse trpljenje je vzkipelo, in za energičnim odobrom Sežanskega učit. dr. stoji učiteljstvo vse dežele. Pripravlja se tudi zborovanje vsega goriškega učiteljstva, ki bo zahtevalo kruha.

Torej, gg. poslanci, mi zaupamo v Vaše poštenje, v Vašo dobro voljo in zato Vas vprašujemo:

Ali ste nam pripravljeni dati kruha?

Učiteljsko vprašanje na Češkem.

Iz Prage poročajo z dne 24. t. m.: Tu se je vršilo včeraj zborovanje čeških in nemških učiteljic, ki so razpravljale o slabem materialnem položaju učiteljstva in o kvarljivem vplivu materialne mizerije na rodovinsko življenje. Ko so učiteljice hotele sprejeti resolucijo, v kateri se pozivlja učiteljstvo, naj stopi takoj v pasivno resistenco, je vladni zastopnik shod razpustil.

Odborova seja štajerskega Lehrerbunda z dne 23. novembra 1913.

Dne 23. novembra 1913 je imel Štajerski Lehrerbund že drugič v tem mesecu svojo odborovo sejo. Navzoči so bili vsi slovenski in nemški odborniki. Glavna točka dnevnega reda je bil definitivni sklep za ključ, po katerem bi se naj razdelila draginjska doklada za 1914.

V začetku seje je poročal Lehrerbundov tajnik, graški učitelj Sattler, o mnenju, ki vlada v deželni odbor zastran razdelitve draginjske doklade za 1914. Deželni odbor je baje izjavil, da mu je ljubo, ako organizirano učiteljstvo zopet stavi svoje predloge zastran razdelitve doklade. Odločno pa odklanja razdelitev na podlagi od Lehrerbunda izdelanega osnutka za regulacijo plač, ker je to samo osnutek, ki ga deželni odbor za zdaj ne priznava. V poštev bi moral priti plačilni osnutek deželne odbora. Pred razdelitvijo po tem osnutku pa deželni odborniki sami učiteljstvo svarijo, da ne bi mogoče tak provizorij potem postal in ostal definitivna regulacija!

Nadalje so se posamezni člani deželne odbora izjavili proti temu, da bi se za vsako posamezno učno osebo ali za mnogo skupin morala posebe izračunati draginjska doklada, ter so se izrekli za bolj splošni ključ razdelitve. V deželnem odboru se je baje tudi zopet izrazilo mnenje, oženjene učiteljice iznova od draginjske doklade izključiti. Ko pa so učiteljski zastopniki poročali o veliki nevolji, ki je nastala letos zaradi tega med oženjenimi učiteljicami, in ko so predlagali, da se naj oženjene učiteljske pare smatra pri razdelitvi doklade saj za dve neozelenjeni učni osebi, se je deželni odbor baje temu mnenju naše organizacije vendar vdal. Nato je dobil besedo graški učitelj Kasper, da poroča o ključu za razdelitev draginjske doklade. Objavil je dva predloga: prvega v imenu nemškega Verbanda, drugega od njega samega izdelanega. Ker se prvi — to je Verbandov predlog — ni sprejel, ampak drugi Kasperjev predlog, poročamo samo o tem drugem predlogu.

Po tem sprejetem Kasperjevem predlogu se izreče Lehrerbund zastran razdelitve draginjske doklade za l. 1914. za nastopna načela:

1. Vsak učitelj in vsaka učiteljica naj nekaj dobi.
2. Meščansko-šolski učitelji naj ne dobe višje doklade kakor ljudskošolski učitelji.
3. Doklada se naj stopnjuje po službenih letih.
4. V stopnjah samih je razločevati med samskimi in oženjenimi učnimi osebami.
5. Službena doba se računaj od prvega provizoričnega — ne definitivnega — nameščenja.
6. Oženjeni učiteljski pari se smatrajo kakor dve neozelenjeni učiteljski osebi.
7. Vdovele moške učne osebe se štejejo k oženjenim.
8. Tudi vdovele učiteljice, ki nimajo pokojnine po svojem možu, a imajo skrbeti za otroke, se štejejo k oženjenim. (To načelo so zahtevali slovenski odborniki.)
9. Tudi supletni naj bodo za časa svoje porabe deležni doklade.
10. Doklada se naj šteje tudi v pokojnino.
11. Doklada se naj izplačuje mesečno z ostalo plačo.
12. Doklada se prične s 1. januarjem leta 1914.

Na podlagi teh načel je sklenil Lehrerbund na Kasperjev predlog navsoto-

vati sledeče stopnje za razdelitev draginjske doklade v letu 1914:

I. Vse učne osebe s samo zrelostnim izpričevalom naj dobe po 120 K.

II. Vse učne osebe do 5. službenega leta (vedno od prvega prov. nameščenja računano) naj dobe, ako so samske, po 180 K; ako so oženjene, po 270 K.

III. Vse učne osebe do 10. službenega leta naj dobe, ako so samske, po 270 K; oženjene po 360 K.

IV. Učne osebe do 20. službenega leta naj dobe samske po 360 K, oženjene po 480 K.

V. Učne osebe čez 20. službenih let naj dobe samske po 480 K, oženjene po 600 K.

VI. Oženjene učiteljice ženskih ročnih del naj dobe po 60 K, neozelenjene pa do 10. službenega leta 90 K, čez 10 službenih let pa 120 K.

VII. Pomožni jezikovni učiteljice (na nekaterih meščanskih šolah) naj dobe po 120 K.

Razen tega sprejetega Kasperjevega predloga so prišli v obravnavo še sledeči odklonjeni predlogi, ki jih tudi navedemo, da dobi slovensko učiteljstvo popolnoma jasno sliko o celi seji:

1. Predlog nemškega Verbanda, ki je bil čisto podoben Kasperjevemu predlogu, samo da je imel nekoliko nižje postavke, ki skupaj ne bi dosegli popolnoma 1.200.000 K.

2. Nov predlog vitanjskega nadučitelja Poscha, ki se je tokrat ogiral popolnoma na službeno pragmatiko državnih uradnikov. Ta predlog se ni sprejel, ker bi po njem mlajši učitelji jako malo dobili, oženjeni učiteljski pari pa do 1500 K, kar baje ne bi bila več draginjska doklada, marveč že prava regulacija!

3. Izpreminjevalni predlog predsednika slovenske Zveze h Kasperjevemu predlogu, ki se je glasil: Diferenca med I. in III. krajevnim plačilnim razredom, ki znaša zdaj — ne računajoč draginjsko doklado iz leta 1907. — 400 K, se naj že povodom razdelitve draginjske doklade za leto 1914. zmanjša vsaj na polovico na 200 K, in sicer na ta način, da bi dobili učitelji II. krajevnega razreda od Kasperja predlagane doklade, učitelji I. krajevnega razreda za 100 K manjše, a učitelji III. krajevnega razreda pa za 100 K višje doklade, kakor jih je predlagal Kasper. Akoravno so nemški odborniki Lehrerbunda morali priznati, da je ta izpreminjevalni predlog pravičen, so ga vendar odklonili. Izjavili so, da bi jim že bilo simpatično, ako bi se učiteljem III. krajevnega razreda dalo nekaj več, a nesimpatično se jim vidi, onim I. krajevnega razreda kaj jemati! Vrhutega so izrekli bojazen, da bi deželni odbor, kakor litro bi Bund predlagal to razliko pri razdelitvi draginjske doklade, to gotovo upošteval, a ravno v nasprotnem smislu, da bi namreč učitelji III. krajevnega razreda ne dobili več, ampak — kakor leta 1907. — manj kakor oni višjih plačilnih razredov. Zaradi teh razlogov in ker je videl, da za svoje mnenje ne dobi večine, je predsednik slovenske Zveze svoj predlog umaknil.

Ko je tudi Posch umaknil svoj predlog, je bil potem Kasperjev predlog enoglasno sprejet ter stopi torej Lehrerbund z enoglasno storjenim sklepom pred deželni odbor.

Pri slučajnostih so slovenski odborniki izjavili, da ima plačilni osnutek, kakor ga je izdelal Štajerski Lehrerbund za definitivno regulacijo, toliko pomanjkljivosti in hib, da se naj opusti ter vzame za definitivno regulacijo za podlago službena pragmatika državnih uradnikov. Tudi nekateri nemški odborniki so temu pritrjevali, drugi pa so se že ogrevali za Bundov osnutek. Pred zopetnim zasedanjem štajerskega deželne zbora bo menda prišla ta zadeva v definitivni pretres v Lehrerbundu.

Ob sklepu tega poročila apelirajo slovenski odborniki Štajerskega Lehrerbunda na vse organizirano slovensko štajersko učiteljstvo, naj se v interesu stvari vzdrži vsake neplodne javne kritike zastran objavljenih Lehrerbundovih ukrepov. Dosedanji uspehi so se priborili, ker je štajersko učiteljstvo pokazalo stanovsko disciplino in ker je nastopilo složno! Le s tem načinom dospemo do končnih uspehov!

Nova krivica v Istri.*

Dne 3. septembra t. l. je bil izvoljen že drugič za župana neki nadučitelj in že drugič so mu zabranile šolske in politične oblasti vršitev te častne službe. Jako čudno je to, ko vidimo, da po drugih deželah županujejo učitelji. Da se bo videlo, kako krivično postopajo dotične oblasti, priobčujemo nekatere določbe iz občinskega volilnega reda.

§ 1. določuje kot volilce sledeče:

* Učiteljstvu prijazni listi naj ponatisnejo ta članek. P. i. s.

1. Vse člane občine avstrijske podaničke, ki plačujejo v občini zaradi posestva ali zaradi vršitve rokoledstva ali zaradi dohodkov vsaj 2 K, neposrednega davka.

2. Med pripadniki občine brez ozirja na davek:

- a) Vsi kristjanski duhovniki, ki vrše službo v občini in ravno tako tudi judovski rabini.
- b) Dvorni, državni, deželni uradniki in uradniki javnih zalogov.
- c) Častniki in drugi vojaški funkcionarji, ki imajo naslov častnika in so v pokoj ali so opustili vojaško službo, pa jim še vedno pripada naslov častnika.
- d) Vojaški funkcionarji brez častniškega naslova, naj so v pokoj ali v službi, kakor tudi taki vojaški uradniki, če ne pripadajo h kaki vojaški četi.
- e) Doktorji, ki so si pridobili svoj naslov na kateri državi univerzi.
- f) Ravnatelji in nadučitelji ljudskih šol, kakor tudi vsi ravnatelji, profesorji in učitelji višjih učnih zavodov, obstoječih v občini.
- g) Pomorsko kupčijski kapitani, če imajo patent za dolgo vožnjo.

3. Častni člani.

§ 10. določuje: Izvoljeni ne smejo biti:

1. Tisti, ki so v občinski službi, dokler dejansko služijo. Dohodki, ki jih imajo iz občinske blagajne, zdravniki, duhovniki in učitelji jih ne izključujejo od izvolitve.

Za nas je iz tega paragrafa zadosti toliko in pogledimo še, koga izključuje § 36. od pravice biti izvoljenim županom. Ta paragraf pravi: »Vsi člani občinskega zbora, stanujoči v občini, smejo biti izvoljeni, izključeni so le ti:

1. Osebe, ki nimajo domovne pravice v dotični občini.
2. Dvorni, državni, deželni uradniki in uradniki javnih zalogov, ako dejansko vrše svojo službo.
3. Duhovniki.

Deželni odbor trdi, da ne sme biti izvoljen učitelj županom, ker je deželni uradnik. Če velja to, vprašamo samo, naj nam javno pove, zakaj ni bil deželni odbor dosleden tudi takrat, ko je razdelil deželnim uradnikom 30.000 K draginjske doklade in ni dal tudi učiteljstvu enako podporo? Takrat učiteljstvo ni spadalo med deželne uradnike, a spada med deželne uradnike, ko mu hočete omejiti po zakonu mu zajamčene pravice!

Politiške in šolske oblastni trde, da učitelj ne sme biti župan, ker je v Istri župan obenem predsednik krajnega šolskega sveta. Mi ne moremo nič proti temu, ker istrski deželni zakon tako določuje, kakor se ne more nihče spodtikati na tem, ker je okrajni glavar obenem predsednik okrajnega in c. kr. namestnik predsednik deželne šolskega sveta. Na Goriškem si krajni šolski sveti volijo sami svojega predsednika, in mnogokrat opazimo, da je izvoljen učitelj predsednikom, a se zaradi tega ne spodtika ni šolska, ni politična in tudi ne deželna oblast.

Iz teh malih črtic je razvidno, kako krivično se postopa z učiteljstvom v Istri. Marsikdo nam poreče, da se je imel dotični nadučitelj pritožiti proti takemu postopanju. Kaj bi revežu to pomagalo? Še preden bi ministrstvo rešilo njegovo pritožbo, bi ga premestili iz službenih ozirov v kateri zakoniti kraj.

Razvidno je, da se istrske oblastni boje, ako bi katero občino vodila sposobna oseba, in rajše vidijo, da jo vodi tudi kateri analfabet, ker one so prepričanja, da take ložje obračajo tako, kakor je njim ljubo, namreč oblastnjam. To za naš narod v Istri ni koristno, ampak neizmerno škodljivo, kakor je splošno škodljivo za učiteljski ugled. Zato se čudimo, da k temu molči »Politiško društvo za Hrvate in Slovence«, da k temu molči »Prosvjeta« in da k temu molči »Slovensko učiteljsko društvo v Istri!« Sicer vemo, da prvo deluje le takrat, ko je deželna ali državna volitev, ali sta pričeli tudi drugi dve spati spanje pravičnega? Vsaj za slednje vemo, da je bilo jako delavno in ni opuščalo prilike, kjer je bilo potreba se oglašiti za učiteljski ugled. Ker istrski deželni zbor ne deluje, se čudimo, da molče in ne vprašajo istrski državni poslanci ministrstva, ali mu je znano, kako tudi državne oblasti v Istri kršijo deželne zakone, in ali jim noče tega zabraniti?

Vobrambo našega stališča.

V »Soči« z dne 22. t. m. čitamo v članku »K cilju« polemiko proti »Brkinu«, pisatelju uvodnega članka v »Tovarišu« z dne 24. oktobra t. l. »Brkinu« očita njegov partner, neki »Kraševce« mnogo stvari, ki ne interesirajo javnosti prav nič, zato tudi ne spadajo v javen list. »Da je uskočil v demokratski tabor, da čita in nosi v žepu »Arbeiter-Zeitung«, iz katere da je plagiral svojo duhovitost«, to so po našem mnenju »Brkinove« privatne zadeve in zato tako neduhovita očitanja, da bi jih

kak pristni Kraševce nikdar ne spravil preko zob. Toda kakor rečeno, to je njuna stvar in nas ne zanima. Zanima nas pa v tej polemiki nekaj drugega in to hočemo prikriti.

Predvsem konstatiramo, da so »Brkinova« izvajanja v »Tovarišu« našla vsaj pri nas na Krasu vsestransko odobravanje. Vsem je govoril prav od srca. Da nismo Kraševci v tem soglasju osamljeni, to tudi dobro vemo, ker nam je ravno Deželno učiteljsko društvo dalo dokaz za to.

Dejstva so torej sledeča: 1. peticija Dež. uč. društva je pomenila kršenje stanovske solidarnosti, 2. sestavljena je bila faktično v bizantinskem tonu, ki ni delal časti učiteljstvu na sploh, še manj pa specialno sestavljalcem, 3. tudi taktično je pomenila peticija veliko napako.

To je ožigosal »Brkin«, in da je trdil prav ter da je govoril od srca večini goriškega učiteljstva, je priznalo Deželno učiteljsko društvo samo, ki je sklenilo to peticijo umakniti.

Če »Kraševce« še vedno vztraja na svojem intransigentnem stališču glede te peticije, izhaja to le iz trme, izvirajoče iz neke megalomanije, ki pa nikakor ne more biti za nas merodajna.

To je ena točka iz polemike med »Kraševcem« in »Brkinom«, ki zanima tudi nas. Pa še neka druga — za nas nič manj interesantna. »Kraševce« v »Soči« se ne more tudi sprijazniti z dejstvom, da je sežansko učiteljstvo izreklo zastopnikom davkoplačevalcev v sežanskem šolskem okraju svoje zaničevanje za brezmejni cinizem, s katerim traktirajo ti gospodje kraške učitelje.

Ni eden od prizadetih gospodov ni smatral potrebno, da bi svoj korak opravičil, niti da bi reagiral na to resolucijo. Dobil pa se je kolega — če je sploh učitelj — ki je opravil to delo zanje. Kako naj imenujemo tako delo? Ali ve ta človek, kaj je stancvska solidarnost? Ali ima ta človek sploh pojem o kaki disciplini? Če se hoče pripraviti z »Brkinom« zaradi njegove rdeče barve, svobodno mu, čeprav kaže tudi s tem, da je jako naiven, če gleda učitelja-socialista kot kako pošast, toda toliko bi se pa Kraševci že držnili prositi ga, da naj se ne vtika v zadeve, ki jim s svojo zlobudravostjo le škoduje. Temu čudnemu kolegu niti to ni všeč, da smo v »Tovarišu« približali dejstvo, da so nam letos naši kruhodajalci odbili še tisto bomo 5% draginjsko doklado. Članka v »Tovarišu« ni napisal »Brkin« in pa če bi ga tudi, bi se zaradi tega nič ne izpremenilo na dejstvu, da je bila tista sarkastična primera o otrobi v njem čisto na svojem mestu. Sicer pa je tudi skrajno paradoksnost, da ne rabimo drugega izraza, izmetati sklepe vsega učiteljskega društva sežanskega na rovaš ubogemu »Brkinu«, ki ga pa (mimogrede omenjeno) še pri zborovanju ni bilo. »Brkin« je pri vsem tem čisto postranska oseba; tudi je za stvar čisto vse eno, kje zajema ta oseba svojo duhovitost.

Ta »Brkin« dela torej zgagarsko delo. S takim početjem, da se le ustvarja sovražstvo med posestnikom in učiteljem, a največkrat v škodo poslednjega — tako trdi ta kolega. Vprašamo le: Kaj pa ima učiteljstvo od tega, da je vedno le z rokami traktiralo svoje talni-prijatelje? Nič in čisto nič! Še tisto beraško doklado (mesečnih 6 K) so nam v svoji veliki ljubezni odvzeli. Ali naj se ogrevamo za platonsko ljubezen? Klanjajmo se še naprej kolegi, da nam ne odvzamejo še tega, češar nam niso dali! Bog varuj, povedati tem ljudem resnico v obraz: žaljeni bodo v svoji veliki ljubezni do nas, in ker nam ne morejo odvzeti draginjske doklade, ki je nimamo, odvzeli nam bodo otroke. Po mnenju kolege iz »Soče« je vladala dozda med učiteljstvom in posestniki ganljiva ljubezen, pa pride ta nesrečni »Brkin«, in — oh, adijo, ljubca moja!

Sicer pa je mož iz »Soče« tudi jako praktičen! Rečno naj bo naše učiteljstvo, računa naj z obstoječimi razmerami v deželi! ... Torej plašč po vetru, kaj ne, to bodi naša praktična filozofija! Če zmagajo agrarci — učitelj, pojdi vase in bodi realen! Če zmagajo naprednjaki — tovariš, ne pozabi na realnost! Če zmagajo narodnjaki, kolega — plašč po vetru — delaj na narodnem polju!

Če bomo tako delali, je »samo po sebi umevno, da podeli tako delo tudi našemu narodnemu učiteljstvu, kar mu gre«, pravi tovariš v »Soči«.

In mi pravimo: Ker smo tako delali, je podelilo tako delo našemu narodnemu učiteljstvu, kar mu je šlo, namreč — batine. In za te batine naj bi se mi še s ponižnim poklonom zahvalili. Hvala lepa!

Več Kraševcev.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj ne zboruje dne 4. decembra temveč šele me-